



ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Mai - Juin 2014

N° 192

Bimestriel bilingue publié à Genève

CASE POSTALE 153 - 1211 PETIT-SACONNEX 19 - GENEVE/SUISSE

CCP: IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Բովանդակություն

էջ 5

- Վատիկանը հայոց ցեղասպանության մասին գաղտնի փաստաթղթեր է հրատարակել
- Գրել հայերեն եւ հայատառ

էջ 8

- Թուրքիայի նախագահի նստավայրը պատկանել է հայի

էջ 9

- Պտոյտ մը հայոց լեզուի բառարանին մէջ

էջ 12

- «Դերսիմում ապրում են մարդիկ ովքեր իրենց երագներում ապրեցնում են երեւանը ...»

Յաւելում

- Յրատարակուել է Վ. Գուստի գրքի անգլերեն թարգմանությունը
- Թուրքիայի պետական լրատուական գործակալությունն Անիի պատմությունից ջնջում է հայերի հետքերը

Sommaire

p. 3

- Entretien exclusif avec le Père Goossan Aljanian

p. 4

- Recours de la Suisse contre l'arrêt de la CEDH

- p. 6

- Conférence internationale sur l'exploitation minière en Arménie

p. 7

- «Pari Yegak» - Je t'attends

Supplément

- Mémoire et justice

- *Maudits soient-ils !*

p. 10

- Devenir citoyen de l'Arménie

p. 11

- Saison de la Francophonie 2014 en Arménie

- p. 13

- Commémoration de l'ikiza à Lausanne

- Zohrab Mnatsakanyan nommé représentant permanent auprès des Nations Unies à New York

p. 15

- Nouvelles de l'Ecole Topalian

p. 16

- Nouvelles de l'UAS

APRES LE CHOC

par Maral Simsar



Vue de Kessab avant la guerre (photo Spetznaz1991)

Les Arméniens du monde entier sont sous le choc! Le 23 mars 2014, la ville de Kessab et les villages voisins sont tombés entre les mains des rebelles islamistes. Devant l'arrivée via la Turquie, des centaines de combattants, avec le soutien militaire des autorités turques, quelques 670 familles arméniennes ont été évacuées vers des zones plus sûres, notamment vers Lattaquié.

Le monde arménien a découvert avec horreur les circonstances de l'offensive sur Kessab, baptisée «opération Anfal» (butin en arabe) et lancée à partir de trois points de la frontière turco-syrienne, ainsi que celles de la fuite éperdue de sa population et du transfert forcé vers le village arménien de Vakif en Turquie des personnes âgées restées à Kessab. Ces récits à faire froid dans le dos, diffusés à travers les médias arméniens écrits et en ligne, ont suscité la colère et l'indignation des Arméniens, en réveillant chez eux le spectre du génocide de 1915. En effet, Kessab représentait le dernier vestige d'un territoire arménien, rattaché à la Syrie après l'abandon par la France du Sandjak d'Alexandrette aux kémalistes en 1938. Au cours des cent dernières années, c'est la troisième fois que les Arméniens de Kessab sont forcés de quitter leur terre ancestrale et dans les trois cas, la Turquie est l'agresseur ou du côté des agresseurs. C'est dans cet état d'esprit que certains milieux arméniens ont réagi avec beaucoup d'émotion aux nouvelles sans fondement des tueries et des >>>



Avec les compléments de
TAVITIAN

Atelier de sertissage



TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

APRES LE CHOC

»»» profanations d'églises qui auraient été commises à Kessab alors que les institutions arméniennes sur place n'ont déploré à ce jour qu'un seul mort et quelques personnes appelées disparues. Les spéculations sur les forces politiques derrière cette désinformation et les buts recherchés ou atteints par une telle manipulation médiatique ont fait couler beaucoup d'encre. D'autre part, les avis sur l'efficacité et l'impact des actions menées à ce jour ne sont pas unanimes d'autant plus que les déclarations faites par un certain nombre de personnalités politiques et d'organismes européens et internationaux sur le désastre de Kessab ont provoqué des sentiments négatifs parmi les Syriens qui subissent les ravages de la guerre depuis 3 ans.

Cela fait maintenant plus d'un mois que les Arméniens de Kessab ont quitté leurs terres et vivent dans l'enceinte de l'église arménienne de Lattaquié ou auprès de membres de leur famille dans cette ville, au Liban ou ailleurs. Dans un merveilleux élan de solidarité sans précédent, les Arméniens du monde entier se sont mobilisés pour sensibiliser les dirigeants de leur pays de résidence, récolter des fonds ou organiser des actions en faveur de Kessab. Cependant, les organisations arméniennes de la diaspora restent déboussolées face à ce drame, pourtant prévisible. Beaucoup parmi nous se souviennent sans doute de l'avertissement lancé par un rebelle turkmène cité dans un article du *Monde*, daté du 24 octobre 2012: «Qu'ils partent avant l'offensive de l'Armée syrienne libre, sinon ils vont avoir des pertes civiles et encore se plaindre d'un génocide perpétré par des Turcs.» Si de surcroît, l'on tient compte de la situation géographique de Kessab et de l'évolution de la situation militaire dans la région, il serait légitime de poser des questions sur les mesures prises en vue d'assurer la protection des habitants de ce territoire arménien. Ces questions doivent impérativement être traitées pour les Arméniens se trouvant à Alep, à Lattaquié ou ailleurs dans des zones de conflit.

Le désastre de Kessab a mis en exergue la fragilité de nos communautés au Moyen Orient. Cela impose de mener d'urgence une réflexion sérieuse sur leur avenir indépendamment de toute démarche politique visant le retour des *Kessabtsis* chez eux. Depuis un demi siècle, ces pays se vident de leur population arménienne tandis que les dirigeants des principales institutions communautaires exhortent les Arméniens d'y rester sans pour autant disposer des moyens nécessaires pour assurer leur survie collective, ni même individuelle en ce qui concerne la Syrie. Dans ce pays, le bilan des pertes humaines et matérielles s'alourdit de jour en jour, sans parler des victimes d'enlèvement ou des jeunes enrôlés dans des forces

armées. Personne ne peut contester le rôle prépondérant de nos communautés en Syrie et au Liban dans la sauvegarde de ce qui reste du patrimoine des Arméniens occidentaux après le génocide. Leur démantèlement porterait certainement un coup fatal à l'ensemble de la diaspora arménienne. Cependant, il faudrait se mettre à l'évidence et comprendre que les Arméniens du Moyen Orient n'écouteront pas le discours incompréhensible et irréaliste de leurs dirigeants communautaires. La preuve en est que depuis le début de la crise syrienne en 2011, un nombre important d'Arméniens a déjà quitté la Syrie pour la plupart, en direction du Liban et de l'Arménie, ainsi que vers des pays européens, des Etats-Unis et du Canada.

Il convient de rappeler que l'Arménie maintient toujours une représentation diplomatique à Damas et à Alep malgré la situation extrêmement

dangereuse sur place. Depuis l'été 2012, après la dégradation des conditions sécuritaires dans les quartiers arméniens d'Alep, l'Arménie a déployé des efforts considérables pour accueillir des Arméniens fuyant la Syrie. Selon le Ministère de la diaspora, le nombre de ces personnes se trouvant actuellement en Arménie serait autour de 11000. Les mesures mises en place à ce jour par le gouvernement arménien pour les Arméniens de Syrie comprennent entre autres la simplification des démarches administratives relatives à l'obtention des permis de résidence et de la citoyenneté, des arrangements d'hébergement provisoire, des bourses d'études couvrant jusqu'à 75% des coûts scolaires de quelques 400 étudiants dans les universités arméniennes, des cours de formation pour les PME, et la promotion des entreprises créées par les Syro-Arméniens à travers les médias locaux. L'Arménie pourrait certainement faire plus notamment sur le plan législatif pour stimuler les entreprises et créer des emplois.

En ce qui concerne la diaspora, au-delà de l'aide humanitaire et des appels adressés aux gouvernements et chefs d'Etats du monde, n'aurait-elle pas d'autres devoirs envers cette communauté meurtrie par une guerre sans merci? Ne pourrait-elle pas par exemple allouer des fonds à des projets de construction d'immeubles prévus pour loger les Syro-Arméniens en Arménie? Soutenir les efforts d'intégration de nos compatriotes qui ont choisi de s'établir dans la mère patrie? Mettre en œuvre ses ressources pour aider les gouvernements d'Arménie et d'Artsakh à accueillir dignement et de manière ordonnée tous les Arméniens qui souhaiteraient se rapatrier en Arménie? Il serait dommage de laisser passer cette chance tant pour l'Arménie que pour les Syro-Arméniens.

M.S.

URGENT ! HELP SYRIA !

Unissons nos forces pour venir en aide à nos frères et sœurs en Syrie qui doivent faire face à une situation de plus en plus précaire.

Compte postal de
l'Union Arménienne de Suisse
IBAN : CH29 0900 0000 1200 8009 5
Mention : «Action Arméniens de Syrie»

Merci d'avance de votre
solidarité et générosité !

ENTRETIEN EXCLUSIF AVEC LE PERE GOOSSAN ALJANIAN

Par un communiqué du 10 avril 2014 diffusé par le Comité de la Paroisse de Genève et de la région lémanique, nous avons été informés que le Père Goossan ALJANIAN, prêtre de l'Eglise Saint Hagop à Troinex, a été nommé *locum tenens* du Diocèse arménien de Suisse dès le premier avril 2014 par décision de Sa Sainteté Karékin II. Notre rédaction tient à féliciter le Père Goossan dans sa mission et présente une interview récemment réalisée avec lui.

Le Père ALJANIAN, qui est né en Turquie en 1965, a accompli sa scolarité obligatoire à Istanbul (école primaire arménienne) puis à Jérusalem (école secondaire au séminaire du patriarcat arménien). Après avoir fait des études théologiques supérieures de 1981 à 1984 au Patriarcat arménien de Jérusalem, il fut consacré prêtre par le Patriarche de Jérusalem. Il a également fait des études de musique et de danse à l'Académie Rubin à Givrat Ram et possède un mastère délivré par le département musicologie de l'Université hébraïque. Il a tenu des postes à responsabilité (vice-doyen et doyen du séminaire théologique arménien de Jérusalem, enseignant de musique liturgique et de l'histoire de l'Eglise arménienne, secrétaire du synode du patriarcat de Jérusalem), donné plusieurs concerts et conférences sur l'histoire de l'Eglise arménienne, de la théologie et de l'art en Israël et à l'étranger. Il a également été curé de la communauté arménienne de Jaffa et de Haïfa de 1985 à 1987, membre du cercle œcuménique des amis de la Terre Sainte de 1990 à 2013 et membre de l'organisation interconfessionnelle en Terre Sainte. Hormis sa langue maternelle, le Père ALDJANIAN, de son nom de passeport Hüsnü ALCAL, parle l'anglais et le turc et a de bonnes connaissances en hébreu. Il a également des connaissances en arabe.

Quels sont les défis auxquels est confrontée l'Eglise apostolique arménienne aujourd'hui dans la diaspora? Quels sont les moyens mis en place pour relever ces défis?

L'Eglise apostolique arménienne est très riche en valeurs morales et religieuses, inspirations et traditions. Depuis les premiers temps de la chrétienté, l'Eglise arménienne a été simple. Cependant, au moyen âge, elle a été imprégnée de cérémonies et de doctrines d'origines étrangères. Aujourd'hui elle a besoin de se réformer et de s'adapter à la vie moderne. Ce besoin fut ressenti avec plus d'acuité lors des derniers cinquante ans non seulement par les laïques, mais également par le clergé. Même le siège pontifical à Etchmiadzine a officiellement soulevé cette question de réforme et celle-ci est actuellement à l'agenda et devrait être résolue et mise en place dans un futur proche.



L'Eglise apostolique arménienne fut le centre d'inspiration de l'Etat arménien pendant longtemps dans le passé comme elle l'est maintenant. La modernisation sera bien sûr utile aux gens dans la mesure où elle apportera une simplicité apostolique, un enthousiasme et un esprit missionnaire. Par conséquent, ce dont l'Eglise a le plus besoin aujourd'hui sont le renouveau, les réformes et la communion.

Quel est le rôle et quels sont les objectifs du Diocèse arménien de Suisse au sein de notre communauté?

L'Eglise apostolique arménienne et la famille arménienne constituent un seul et unique corps de croyants. La position de l'Eglise par rapport à la participation des laïques dans les affaires de l'église et les questions nationales a toujours été positive, optimiste et encourageante. En sus de leur participation à des rituels, les laïques prennent part de manière efficace et bénéfique dans toutes les autres tâches de la vie ecclésiale. Ils sont membres des assemblées représentatives nationales et diocésaines et des conseils paroissiaux. Tous les membres et officiers des organisations en relation avec l'Eglise sont exclusivement des laïques. Les gardiens, protecteurs, conseillers, mandataires, bienfaiteurs, donateurs et plusieurs autres personnes en lien avec l'Eglise, sont tous des laïques. De surcroît, ces derniers jouent un rôle dans les rituels des sacrements et autres services. Pour le baptême et la cérémonie du mariage, nous avons le parrain et la marraine ainsi que les diacres et ecclésiastiques. En un seul mot, le clergé et les laïques se complètent et travaillent main dans la main harmonieusement dans le but d'accomplir leur mission et de parfaire la vie de notre Eglise et de notre communauté. Rien n'a changé. Aujourd'hui le clergé et la communauté se doivent de travailler ensemble afin de faire face >>>

DJEVA

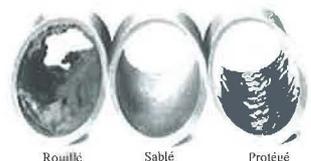
INDUSTRIE DE PIERRES SCIENTIFIQUES
HRAND DJEVAHIRDJIAN S.A.
CH - 1870 MONTHEY
VALAIS-SUISSE

IP Inter Protection
Technology

CEC-SYSTEM®

Nettoyage mécanique et protection
interne des conduites contre la
corrosion ultérieure

Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch



Rouillé

Sablé

Protégé

Tél. 021 731 17 21
info@interprotection.ch

Recours de la Suisse contre l'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme

Le 11 mars 2014, quelques jours avant l'expiration du délai d'appel, la Suisse a décidé de déposer un recours contre l'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme (CEDH) donnant raison au nationaliste turc Dogu Perinçek qui avait été condamné en Suisse pour discrimination raciale après avoir qualifié le génocide arménien de «mensonge international».

Le réexamen du cas vise à préciser la marge de manœuvre dont disposent les autorités suisses. L'affaire concerne l'application de la norme antiraciste inscrite à l'article 261 bis du code pénal a expliqué l'Office fédéral de la justice (OFJ).

C'est le Département fédéral de justice et police (DFJP) qui devait déposer le recours, mais le Département fédéral des affaires étrangères (DFAE) a aussi été associé à la réflexion. C'est pourquoi l'Association Suisse-Arménie (ASA) s'est adressée au DFAE et à certains membres du Conseil fédéral avec une position détaillée, soutenue par une étude menée par plusieurs experts en droit international. Des entretiens entre la Présidence du Groupe parlementaire Suisse-Arménie et la Cheffe du DFJP, la Conseillère fédérale Simonetta Sommaruga, ont également été menés, sans oublier une mobilisation à plus large échelle. C'est ainsi que plusieurs organisations se sont adressées au Conseil fédéral dans ce sens, à commencer par le Conseil œcuménique des Eglises, la fédération des Eglises protestantes de Suisse, ou encore les Catholicos Garegin II d'Etchmiadzine et Aram I d'Antélias. Les associations arméniennes de Suisse ont également envoyé une lettre à Mme Simonetta Sommaruga. Une annonce du « International Institute for Genocide And Human Rights Studies » d'une page entière, co-financée par l'ASA, a été publiée dans Le Temps et la NZZ.

La question du recours a été très controversée au sein du Conseil fédéral. Le DFJP était en faveur du recours, et le DFAE était contre, par crainte d'une perte de privilèges dans les relations politiques et économiques avec la Turquie qui s'est, contrairement à l'Arménie, constituée comme Partie intervenante devant la CEDH et a pu ainsi peser de son influence sur le verdict. Le DFAE craignant également que l'invitation convoitée au sommet du G-20 à Istanbul ne voie pas le jour, et que le partenariat stratégique entre la Suisse et la Turquie soit compromis. C'est ainsi que, simultanément avec la décision de déposer un recours, le Secrétaire d'Etat Yves Rossier a été envoyé à Istanbul afin d'expliquer la position de la Suisse aux autorités turques.

De l'avis de l'Office fédéral de la justice, l'arrêt de la Chambre soulève des questions graves relatives à l'interprétation et à l'application de la Convention européennes des droits de l'homme au sens de l'article 43 § 2 de la Convention, pour les trois raisons suivantes :

- L'arrêt touche une question n'ayant pas encore été examinée par la CEDH, soit la qualification juridique des événements de 1915 en tant que génocide;
- Il réduit de manière indue, en vertu de la jurisprudence de la CEDH, la marge d'appréciation dont dispose la Suisse pour faire appliquer son Code pénal et lui interdit de réagir envers le non-respect de sa loi anti-racisme;

ENTRETIEN EXCLUSIF AVEC LE PERE GOOSSAN ALJANIAN

»»» aux défis actuels et de trouver des solutions à des problèmes critiques. Dans la dispersion que nous connaissons de nos jours, peut-être serait-il nécessaire de se chercher dans nos communautés et de remplacer le «Je» égocentrique et le «Mien» de la possession par l'idée du «Notre» en commun au sein du Diocèse arménien de Suisse. En bref, les laïques doivent être profondément concernés par les valeurs durables de notre nation et Eglise. L'utilisation de notre langue maternelle, la préservation de nos traditions, la protection de notre vie de famille sacro-sainte, doivent occuper des places prépondérantes dans la vie de nos laïques s'ils veulent prendre part dans la mission que s'est fixée notre Eglise. Ils doivent marcher dans les sillons creusés par nos aïeux afin d'être les dignes successeurs et les légataires de notre passé glorieux.

Comment pensez-vous rassembler la communauté autour de l'Eglise?

L'Eglise arménienne n'est pas uniquement une institution religieuse. Nous sommes à la recherche de Dieu qui crée en nous une nouvelle famille: la famille de la jeunesse. La jeunesse est notre avenir et elle est avide d'affronter de nouveaux défis: trouver le sens de la vie, servir l'humanité et plaire à Dieu. Chaque jeune arménien est membre de l'Eglise arménienne. Chaque jeune arménien doit se sentir concerné par le renouvellement de notre Eglise en la fréquentant régulièrement et en prenant part à ses activités. Je m'adresse à vous en évoquant le message de l'apôtre Saint Paul: «Le corps ne fait qu'un, il a pourtant plusieurs membres ... » (1 Corinthiens 12 :12). Comme les autres parties ont des fonctions différentes, la jeunesse a un rôle à jouer au sein de l'Eglise arménienne. Ce que je suis en train de vous transmettre est que la jeunesse de notre communauté en Suisse doit jouer une part active, unie dans un corps. Je pense que la jeunesse se trouve au cœur de l'Eglise et si le cœur fonctionne avec des battements réguliers, le corps sera bien portant.

(Propos recueillis et traduits par Ara Simsar)

- Il opère des distinctions artificielles, notamment entre la Shoah et le génocide des Arméniens.

Maintenant, un collège de cinq nouveaux juges va décider si l'appel de la Suisse sera renvoyé devant les 17 juges de la Grande Chambre pour une décision définitive. L'ASA pense que les chances de gagner le recours sont bonnes mais que cela demandera encore beaucoup de travail. Elle a décidé de se constituer tierce partie intervenante devant la Grande Chambre et d'engager à cet effet un avocat réputé. Pour cela, elle s'est adressée à diverses organisations suisses et internationales afin d'obtenir leur soutien, tant moral que financier. «L'enjeu est très grave et les conséquences du rejet de l'appel seraient dévastatrices: il serait possible de nier le génocide des Arméniens en toutes circonstances avec la bénédiction de la CEDH ! Et cela, nous devons l'éviter à tout prix » estime l'ASA.

Source : Lettre d'information du comité de l'ASA avril 2014

**Վատիկանը Հայոց
ցեղասպանության մասին գաղտնի
փաստաթղթեր է հրապարակել**



Վատիկանը նախաձեռնել է արխիվում պահուող գաղտնի փաստաթղթերի հրապարակումը: Փաստաթղթերը վերաբերում են վերջին 400 տարիներին՝ սկսած 1621 թուականից: Այս մասին հաղորդում է ռուսական NovostiNK.ru կայքը:

Փաստաթղթերի մեջ առկայ են նաև 1915թ. հայերի ցեղասպանության մասին տեղեկություններ: Այս նիւթերը ցուցադրուելու են Կապիտոլեան թանգարանում՝ մինչև այս տարուայ սեպտեմբեր ամիսը: Ինչպես յայտնում է Վատիկանի գաղտնի արխիվի պատասխանատու եպիսկոպոս Սերժիո Պագանոն, փաստաթղթերում հսկայական ինֆորմացիա (տեղեկություն) է պահում հայերի մասին:

Նա յայտնել է, որ 1896թ. Հռոմի Պապ Լևոն 13-րդը խնդրել է Աբդուլ Համիդին գթասրտորեն մտնելու հայերին և դադարել նրանց հանդեպ վարած բնաջնջման քաղաքականությունը: Թուրքերի կատարած ցեղասպանության մասին հաստատող շուրջ 100 փաստաթղթերը, որոնց մեջ կան նաև թուրք զինուորների վկայություններ, հրատարակուելու են յատուկ գրքով: Դրանց մեջ է նաև թուրք զինուոր Մուսթաֆա Սուլեյմանի վկայությունը:

“Մենք մտնում էինք հայկական գիւղերը և սպանում բոլորին” առանց սեռի և տարիքային խտրականության: Մեզ հետ եկած քրդերը կոորպտում էին հայերի տները: Մեծ թուով հաշմանդամներ թաքնում էին դպրոցներում, բայց մենք սպանում էինք նրանց ևս: Հանել ենք հայր Յովհաննեսի աչքերը, կտրել ենք մորուքը, քիթն ու ականջները: Ես ոչ մի երեխայի չեմ սպանել, նոյնիսկ երկուսին փրկել եմ: Երեք օր նրանց պահել եմ իմ վրանում, բայց մի օր մտայ ներս և նրանց անդամահատում եմ տեսայ”:

Եպիսկոպոս Պագանոն խօսել է նաև երիտթուրքերի մասին, ասելով, որ նրանց դաժանությունները տեսնելով՝ ամաչում է իր մարդ լինելու համար...

(Henaran.am)

**Բաց Նամակ.
Գրել Հայերեն Եւ Հայատառ**



արտայայտուելու այլընտրանքային ձեւ

Քանի մը տարի է արդէն, որ համացանցի «Ֆեյսպուք» ընկերային ցանցին վրայ կը գործէ ՕՐԱԳԻՐ խումբը՝ իր հիմնադրութեան օրէն իսկ խումբին մէջ արտայայտուելու համար բացառապէս **հայատառ հայերէնի** գործածութիւնը իբրեւ անշրջելի սկզբունք ունենալով: Այսօրուան պատկերով գրելթ 800 անդամներ հաշուող խումբին մէջ բազմիցս արծարծուած հարցերն է համացանցի վրայ հայ անհատներու կամ հայկական հաստատութիւններու կողմէ **օտար լեզուի** եւ կամ **լատինատառ հայերէնի** գործածութեան անհազանգային պատկերը: Սոյն նիւթին շուրջ վերջերս տեղի ունեցած բնարկման ընթացքին խումբի որոշ անդամներ առաջարկեցին բաց Նամակով դիմել հանրութեան եւ պատկան մարմիններուն՝ անոնց եւս հասցնելու համար այս մտահոգութիւնը:

Առ այդ, ձեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք հետեւեալ տողերուն վրայ:

Պետք է նկատի առնել հետեւեալ բացայայտ իրողութիւնները.

Ա.- Նոր սերունդին ջախջախիչ մեծամասնութեան կողմէ համակարգիչի, համացանցի եւ մասնաւորաբար «Ֆեյսպուք»-ի նման ընկերային ցանցերու գործածութեան տրամադրուած ժամանակը հետզհետէ աւելի ծանրակշիռ է, եւ հետեւաբար չափազանց ազդեցիկ՝ անհատի կազմաւորման եւ զարգացման համար: Այդ ժամանակը յաճախ կը հաշուէ աւելի քան տպագիր հրատարակութիւններու հետ շփման յատկացուած ժամանակը:

Բ.- Վերոյիշեալ ընկերային ցանցերու վրայ ներկայութիւն եղող հայ անհատներու հաղորդակցութիւնը կամ զուտ անգլերէն եւ կամ աղաւաղեալ լատինատառ հայերէն է՝ ջախջախիչ մեծամասնութեամբ:

Գ.- Լեզուները կ'ապրին ու կը պահպանուին ամէնօրեայ գործածութեամբ միայն: Գործածութեան չափն ու ձեւն են, որ կը ճշդեն անոնց ճակատագիրը: Իսկ այսօրուան դրութեամբ շատերու ամէնօրեայ գործածութեան մէջ անգլերէնը կամ լատինատառ հայերէնը համեմատաբար աւելի տեղ ունին քան՝ հայատառ հայերէնը, յատկապէս՝ համացանցի վրայ պարզուած վերոյիշեալ իրողութեան իբրեւ հետեւանք:

Դ.- Այս իրողութիւնը դիմակայելու ուղղութեամբ քարոզական թէ գործնական ծրագիրներ դժբախտաբար նկատելի չեն առայսօր: Աւելի'ն. Հայպահպանութեան պարտականութիւն ունեցող որոշ կառոյցներ եւ հաստատութիւններ իրենք եւս >>>

ARTICLES DE FETES
 Costumes & accessoires de déguisement
 Guirlandes, ballons & cotillons
 Farces & attrapes
 Drapeaux



depuis 1928

13, Rue de la Rôtisserie - 1204 Genève
 022 311 87 08 - www.lagaite.ch

La Gaîté

Conférence internationale sur l'exploitation minière en Arménie perturbée par des écologistes

Le 25 mars 2014, l'Hôtel Marriott Arménie à Erevan a accueilli une conférence internationale organisée conjointement par le gouvernement arménien et la Banque mondiale. Les ambassadeurs des Etats-Unis, de l'Allemagne, de la Grande Bretagne, ainsi que le directeur de la Banque mondiale pour l'Arménie et un certain nombre de hauts fonctionnaires arméniens ont assisté à cette conférence intitulée "Mise en place d'une exploitation minière responsable: opportunités et défis".

L'industrie minière est considérée comme l'un des secteurs les plus controversés de l'économie de l'Arménie et un groupe de militants écologistes a fait entendre sa voix en perturbant temporairement le déroulement de cette conférence.

Après un piquet de grève devant le bâtiment, les militants ont fait irruption dans la salle de la conférence. L'un d'eux, Anna Shahnazaryan, a approché les ministres de la protection de la nature, de l'énergie et des ressources naturelles, de l'économie et d'autres fonctionnaires de haut rang, en leur offrant un verre de l'eau des rivières arméniennes afin de leur montrer à quel point elle est polluée. Aucun des ministres n'a accepté de boire de l'eau.

L'ambassadeur américain John Heffern a dit que la meilleure pratique internationale doit être appliquée afin de s'assurer que l'industrie de l'exploitation minière soit responsable. Ainsi, le gouvernement doit réformer la législation relative à la sphère, et la société civile devrait également être utile, en se basant sur des faits, afin que les communautés puissent avoir des retombées économiques de l'exploitation minière.

Le Ministre de l'Economie Vahram Avanesyan a noté qu'en 2012 l'industrie minière a rapporté près de 43 milliards de drams (environ USD 104 millions) d'impôts, ce qui représente 5% des recettes fiscales totales.

Bien que les participants à la conférence aient discuté d'une exploitation minière responsable, les défenseurs de l'environnement leur ont montré sur des ordinateurs la situation des dépôts de résidus miniers. Ils ont accusé la conférence de légitimer "le pillage de l'Arménie menée par des sociétés étrangères sous le patronage du gouvernement arménien".

Les écologistes ont montré du doigt un certain nombre de cas controversés, y compris les plans de mines d'or à Amulsar près de Jermuk, le développement des mines autour de Teghut et autres. Ils ont exigé que les participants à la conférence s'arrêtent sur les « projets désastreux » et que les diplomates étrangers empêchent les sociétés minières privées de leur pays et fassent pression sur le gouvernement arménien dans les questions concernant le secteur minier.

Un rapport publié récemment par deux militants écologistes, Marineh Baghdasaryan et Erik Grigoryan, conclue que les sociétés minières internationales affluent en Arménie en raison du laxisme du gouvernement quant au prélèvement des taxes environnementales.

En se basant sur leur étude des secteurs miniers dans plusieurs pays, les auteurs de ce rapport pensent qu'un autre facteur qui contribue à attirer les sociétés étrangères en Arménie est le taux des redevances minières bien inférieur à celui appliqué ailleurs. Ainsi le

Գրել Հայերեն Եւ Հայաստան

»»» Իրենց կայքէջերու եւ «Ֆէյսպուք»-ի էջերու մէջ կը զիջին անգլերէնի կամ լատինատառ հայերէնի գործածութեան: Գետեաբար կոչ կ'ընենք

Ա.- Հայկական վարժարաններու տնօրէնութիւններուն՝

Անպայմանօրէն կրթական ծրագիրներուն մէջ տեղ յատկացնել համակարգիչի վրայ հայերէն տառերու տեղադրման եւ օգտագործման դասաւանդումին: Այս՝ լրջագոյն մակարդակով եւ հետեւողական աշխատանքով, այնպէս մը, որ իւրաքանչիւր աշակերտ լիովին տիրապետէ համակարգիչի վրայ հայերէն տառերու գործածութեան:

Բ.- Հայկական հաստատութիւններուն, միութիւններուն, կառոյցներուն՝

Իրենց կայքէջերու եւ «Ֆէյսպուք»-ի էջերու մէջ հայաստան հայերէնի գործածութեան տալ անգլիշեղի նախապատուութիւն:

Գ.- Հայ լեզուի, հայ մշակոյթի եւ հայկական-տութեան պահպանութեամբ մտահոգ իւրաքանչիւր հայ անհատի՝

Համացանցի վրայ որպէս առօրեայ արտայայտութեան լեզու գործածել հայաստան հայերէնը եւ կարելի եղած միջոցներով քարոզչութիւն տանիլ այս ուղղութեամբ:

Իր կարգին ՕՐԱԳԻՐ-ը յառաջիկային աւելի լայն տեղ պիտի տայ այս երեւոյթի քննութեան, քննարկման եւ կառուցողական քննադատութիւններուն, ինչպէս նաեւ՝ հայաստան հայերէնի օգտագործման ուղղութեամբ քարոզչութեան:

Համացանցի եւ արհեստագիտութեան աշխարհներն են, որ կ'իշխեն այսօր, ուզենք թէ չուզենք: Պետք է գիտակցիլ սակայն, որ եթէ մէկ կողմէ սպառնալիք են անոնք, միւս կողմէ՝ կրնան իբրեւ գործիք եւ միջոց ծառայել:

Այնպէս ընենք, որ Աւետիք Իսահակեանի բառերով «Բարձր լեռներից եւ խորունկ ձորերից ծնունած» մեր լեզուն համացանցի մէջ չմեռնի...

ՕՐԱԳԻՐ խումբի համակարգող կազմ

ԾԱՆՕԹ.- Համակարգիչի վրայ հայերէն տառերու օգտագործման համար օգնութեան կարիք ունեցողները կրնան դիմել մեզի՝ գրելով հետեւեալ հասցէին՝ orakir@gmail.com

(ԱՉԴԱԿ)

taux des redevances payées par les sociétés minières au gouvernement s'élève à 30% aux Etats-Unis, à 25% au Canada, à 20% en Grande Bretagne, à 15,8% en Allemagne et à 10% en Chine. En Arménie celui-ci est de 4% !

« Nos données comparatives démontrent que les mécanismes d'imposition sont appliqués rigoureusement dans les autres pays, où une exploitation minière responsable est la norme, ce qui n'est pas le cas en Arménie. Ici, il s'agit d'un secteur ouvert qui crée un climat d'affaires favorable aux investisseurs étrangers » fait remarquer Erik Baghdasaryan.

Sources:

Des activistes perturbent une conférence internationale afin de soulever des questions nationales de Siranouche Gevorgyan paru dans ArmeniaNow,
Why International Mining Companies Flock to Armenia par Marine Martirosyan paru dans Hedq

“Pari Yegak”

par Maral Simsar

-D'où venez-vous?

Une question banale pour deux Arméniens qui se rencontrent quelque part dans le monde. Mais mon interlocuteur ne se contente pas de ma réponse, il me demande encore le lieu d'origine de mes grands-parents ... Il s'agit d'un Arménien de Dersim que je rencontre à l'Eglise Sourp Hagop de Troinex, où il est venu assister, ce 5 avril 2014, au baptême de ses amis, issus de la même région.

Nous connaissons certes le lieu d'origine de nos grands-parents ou arrière grands-parents et en parlons de temps en temps, mais ces villes et villages ne sont plus pour la plupart d'entre nous que des noms sur la carte de la Turquie actuelle. Dans notre mémoire collective de descendants de rescapés du génocide de 1915 dispersés dans le monde, figée sur la lutte acharnée pour la justice, ces contrées lointaines se sont estompées au fur et à mesure que les derniers survivants nous ont quittés. Ce n'est pas le cas pour ces Arméniens cachés de Dersim qui sont restés sur leur terre natale, au prix de maints sacrifices, y compris la perte des éléments fondamentaux de leur identité arménienne, mais en s'accrochant farouchement à la préservation de la mémoire de leurs racines arméniennes. Aujourd'hui, Elif et son fils Boran ont franchi le premier pas dans une longue voie de réappropriation d'une identité bafouée pour rejoindre Leïla, Meral, Aydar et Alen, membres de leur famille baptisés le 1er mars 2014 dans cette même église.



Il y a une quinzaine d'années, le monde arménien ignorait l'existence des Arméniens cachés. En effet, comment pouvaient-ils s'afficher en tant qu'Arméniens dans ces régions éloignées de la Turquie où, après l'extermination de leurs proches, le pillage et la destruction de leurs biens matériels et culturels, l'on a continué à faire disparaître systématiquement toute trace de la présence arménienne? Après des décennies de silence, grâce au courage de Hrant Dink, assassiné en 2007, et d'une poignée d'intellectuels turcs, le monde arménien a découvert avec stupéfaction l'existence des Arméniens cachés, islamisés ou non, notamment à travers des livres(*), articles de presse et reportages racontant l'histoire singulière et bouleversante de certains d'entre eux. Aujourd'hui,

JE T'ATTENDS ...

Je t'attends. C'est pourquoi brasille le plancher terne.

Je t'attends. C'est pourquoi des vapeurs parfumées s'échappent de la cuve posée sur le réchaud à gaz.

Je t'attends. C'est pourquoi, blanche comme neige, flotte la lessive déployée sur les cordes.

Je t'attends. C'est pourquoi des hurlements s'échappent du berceau.

Je t'attends. C'est pourquoi j'ai dévoré ta grand-mère ...

Je t'attends. Mais tu es déjà là ...

Je t'attends. Et le lait s'est déjà mis à jaillir de mes seins ...

Je t'attends. Dans l'assiette, les macaronis t'observent, épouvantés.

Je t'attends. Ruisselant d'eau savonneuse, mon corps se désagrège ...

Je t'attends. Ton soliloque interminable se confond avec le bourdonnement de l'insecte emprisonné dans la chambre.

Je t'attends. D'énormes canines sont en train de croître dans ma bouche.

Je t'attends. Tu t'es mis à ronfler devant le téléviseur.

Je t'attends. Et toi ..., et toi ..., ferme ta gueule avant que mon couteau ne s'approche de ta gorge.

Je t'attends. C'est pourquoi scintille lubriquement mon corps astral, ruisselant d'eau savonneuse.

Arpi VOSKANIAN
(née à Stepanavan, en 1978)
Trad. De Vah GODEL

de plus en plus de personnes revendiquent leur arménité et ce processus semble être bien démarré.

En revenant à la famille Kahraman, qui a toujours su qu'elle était arménienne, nous apprenons que certains de ses membres suivent des cours d'arménien donnés par le Père Goossan Aljanian, prêtre de l'Eglise Saint Hagop et *Locum Tenens* du Diocèse Arménien de Suisse. Contrairement à beaucoup d'Arméniens de la diaspora, qui n'ont jamais été contraints de cacher leurs origines, ces *Dersimtsis* semblent être conscients que notre langue est le socle de notre identité arménienne, tout comme ces autres Arméniens cachés, reconvertis au christianisme ou restés musulmans, qui suivent des cours d'arménien à Diyarbakir ou ailleurs en Turquie. Ce réflexe serait-il dû à la force de la terre ancestrale dont nous, les Arméniens de la diaspora, avons été privés et qui les a protégés contre l'assimilation forcée depuis bientôt un siècle?

Nous apprenons par le Père Goosan, lui-même originaire de Sassoun, que d'autres baptêmes sont prévus prochainement dans notre église. Nous souhaitons de tout cœur la bienvenue à ces nouveaux membres dans notre communauté. *Pari Yegak!*

(*) Parmi ces livres citons entre autres *Le livre de ma grand-mère* de Fethiye Cetin, *Les petits-enfants* de Fethiye Cetin et Ayse Gül Altinay et *Les restes de l'épée* de Laurence Ritter et Max Sivazlian.

Թուրքիայի նախագահի նստավայրը պատկանել է հայի

Մարգար Եսայեան

Ուզում եք Ցեղասպանութիւն ասեք, ուզում եք՝ 1915 թուական, կամ էլ՝ Հայկական հարց, ես մի պարզ բացատրութիւն ունեմ այս նիւթի վերաբերեալ:

Ինչպէս փոշին ու ամպն են անցնում, այնպէս էլ խառը խնդիրը լուրթեան է մատնւում:

Հայկական հարցը ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱԲԱՍՏԱԳՐԻ ԽՆԴԻՐ Է:

Իսկապէս, 1915 թուին ցտեսութիւն ասելու խնդիրը հէնց սա է:

Հայերի հանդէպ ատելութիւն ունեցողները նոյնիսկ այս օրերին ընդունում են, որ 1915 թուականին նրանց նկատմամբ բռնութիւն է կատարուել:

Իր անունը, ինքնատիպ մշակոյթն ու հաւատքը ունեցող ժողովուրդը երկրի յօրինած կեղծ պատճառաբանութիւնների գոհն է դառնում: Եկեք չխաբենք ինքներս մեզ: Իրաւունքն էլ, ճշմարտութիւնն էլ կուլ չեն գնում ո՛չ քաղաքականութեանը, ո՛չ ռազմավարութեանը, ո՛չ էլ յիշողութեանը: Պատասխանատուութեան չենթարկուած մեր արարքը ժխտողներից չիլենք:

Բայց այս խնդիրը միայն խղճի հարց չի եղել երբևէ: Առաջին հերթին՝ եղել է սեփականութեան հաւաստագրի խնդիր: Հազարաւոր հայեր ոչնչացուեցին, սակայն նրանց ունեցուածքը մնաց այստեղ: Նրանց իրաւունքն էլ՝ այստեղ մնացողներին: Բայց ամենակարևորը՝ այս հարստութիւնը իշխանութիւնների և նրանց զանձանակը համարուող սպիտակ թուրքերի (վերնախաւի. - խմբ.) եկամտի «շարժիչը» դարձաւ:

Եհ, իւրաքանչիւր յանցագործութիւն իր մէջ է կրում սեփական պատիժը: «Անէծք» ասուածի բացատրութիւնն էլ հէնց սա է:

Այս իսկ պատճառով ամէն անգամ, երբ, 1915 թուականի հետ կապուած, Թուրքիայի խիղճն արթնանում է, ամանաազդեցիկ զէնքը միանգամայն պարզ է դառնում՝ եթէ ճանաչուի 1915 թիւն ու դադարեն այն հերքել, ապա հայերը յետ են պահանջելու իրենց ունեցուածքը:

ՆՐԱՆՔ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՒ ԵՆ

Այս պատճառով նախկին տնտեսագետ-խմբագիր Նևզաթ Օնարանի ուսումնասիրութիւնների արդիւնքում՝ Օսմանեան և հանրապետութեան հռչակման ժամանակաշրջանում հայերի և յոյների ունեցուածքը «թուրքացնելու» գործընթացի մասին Haberturk-ը՝ «Հայերի աչքը այս հինգ սեփականութեան վրայ է» վերնագրով յօդուած է տպագրում:

Այդ սեփականութիւններն են՝ Էլմադաղի Հարբիյէ զօրամասը, «Հիլթոն» և «Դիւան» հիւրանոցների տարածքը, այսինքն՝ հայերի՝ նախկին Սբ Յակոբ գերեզմանատունը, Կարինի Կոնգրեսի շէնքը, Շիշլիի Մուսթաֆա Քեմալ Աթաթուրքի թանգարանը, Հեյբելի-աղայի Չարքչը դպրոցը, ինչպէս նաև Գասապեանների ձեռքից խլուած ունեցուածքը, որն այժմ Չանքայա պալատն է (նախագահի նստավայրը.-խմբ.):



Նախկին և ներկայիս սեփականատերերը որքան սեմվոլիկ (խորհրդանշական) են, չէ՞: Ամբողջ իրադարձութիւնը, ասես, ամփոփւում է:

Ոչ մի հայ այդ սեփականութիւնները վերադարձնելու պահանջ չէր ներկայացրել: Մէջտեղում միայն մի գիրք կար: Սակայն թերթը լուրը այնպէս է հրատարակում, ասես՝ հայերը սեփականութիւնները յետ պահանջելու գործընթաց են սկսել:

Հայերի ունեցուածքը ովքե՞ր վերցրեցին

Երիտթուրքերը տեղահանութիւնից անմիջապէս յետոյ հայերի ունեցուածքի մասին օրէնք էին հռչակել՝ հայերից դատարկուած տարածքներում գոյթագրող յատուկ յանձնաժողով պետք է ձևաւորուեր:

Սա խորհրդարանում քննարկուելիս երիտթուրք առաջատարներից Ահմեդ Ռեզա բեյը ասել էր, որ անօրինական է այդ ունեցուածքի մասին ասել՝ լքուած, որովհետև հայերին ստիպել են լքել այն: Սակայն ոչ ոք չի ընդունել նրա ասածները:

Ըստ հրահանգի՝ յանձնաժողովը հայերի ունեցուածքը գնահատելուց եւ կնքելուց յետոյ պետք է գրանցեր այն, իսկ փչացող ապրանքները՝ վաճառեր:

Հայերի ձեռքից խլուած ունեցուածքի մի մասը տեղի թուրքերի, քրդերի եւ չերքեզների կողմից թալանուել էր, մի մասն էլ՝ Բալկաններից եկած փախստականներին բաժանուել, իսկ մնացածը՝ թուրքերի եւ այլ մահմեդականների վաճառուել՝ չնչին գումարի դիմաց:

Շէնքերն ու հողատարածքները, այգիներն ու պարտեզները վաճառուել էին ու եկամուտը զօրքին տրուել: Որոշ շէնքեր էլ օգտագործել էին որպէս բանտ, դպրոց, հիւանդանոց, ոստիկանատուն:

Գումարից բաժին էին հանել նաեւ հայերին կոտորող զինեալներին, և բնականաբար, հայերին վերադարձնելու բան չէր մնացել...

(Թարգմանութիւնը՝ Արազ Գայմազամեանի)

Պտոյտ մը հայոց լեզուի բառարանին մէջ Տալու և առնելու մասին

Ռոպեր Յատտեճեան

Ամեն գրող պատասխանատու է ո՛չ թէ միայն իր արտայայտած գաղափարէն ու խօսած նիւթէն, այլ նաեւ իր գործածած լեզուէն: Այս է գրականութեան ոգին: Բան մը ըսել, բայց այդ բանը ըսել ամենագեղեցիկ ձեւով: Այդ բանը ըսել իր լեզուին հարստութիւնն ու շքեղութիւնը զօրաշարժի ենթարկելով:

Այո՛, ամեն գրող պատասխանատու է իր գործածած լեզուէն: Եւ ես հիմա, վերադառնալով հայոց լեզուի բառարանի իմ պտոյտիս, պահ մը խորին պատասխանատուութեամբ պիտի բռնեմ այս «պատասխանատու» բառին օձիքէն: Քիչ մը երկար, բայց բարոյական բարձր իմաստով գեղեցիկ բառ է «պատասխանատու»-ն: Ես լեզուագետ չեմ, բայց բոլոր ընթերցողներուս նման ես ալ գիտեմ որ այս բառը շինուած է «պատասխան» բառով եւ «տու» յետադաս մասնիկով:

«Պատասխան»ը գիտեմք, իսկ այդ «տու» յետադաս մասնիկը ի՞նչ է: Դժուար չէ ենթադրել որ այդ «տու» մասնիկը արմատն է «տալ» կամ «տուող» բառին: Պատասխանատու կը նշանակէ պատասխան տուող, պատասխան տալու պարտաւոր: Այսպէս անմիջապէս կրնանք շարել բազմաթիւ բառեր՝ գործածական ու հրաշագործ:



Ահա «Նուիրատու» բառը: Նուեր տուող: Նուիրատուութիւն ընող: Մեր ազգը լեցուն է «նուիրատու» մարդոցով: Բայց համրեմք ուրիշ «տու»-եր ալ: «Կենսատու» (կեանք տուող), «Լուսատու» (լոյս տուող): «Յուսատու» (յոյս տուող, յոյս ներշնչող): «Յաշուէ-տու» (հաշիւ տուող): «Խորհրդատու» (խորհուրդ տուող): «Խրատատու» (խրատ տուող):

Շատ ալ մեր միտքը յոգնեցնելու պէտք չունինք որպէսզի գտնենք «տու» մասնիկով կեանքի կոչուած ուրիշ բառեր: Եթէ մեր պարտեզները խնամուած են, այդ պարտեզներուն մէջ ունինք «Պտղատու» ծառեր: Եթէ գանձապահ ենք կամ որեւէ հաշիւէ պատասխանատու մարդ ենք, ուրեմն նաեւ «համարատու» ենք, պարտաւոր ենք հաշիւ տալու: Անկէ անդին, նաեւ «հարկատու» ենք, այսինքն պարտաւոր ենք մեր ապրած երկրի օրէնքներուն համաձայն եւ մեր շահած գումարներուն վրայէն տուրք վճարել: Ի՛նչ ընենք, երբեմն մեզի ծանօթ բարեկամ մը դրամական նեղ կացութեան կը մատուցի ու մեզմէ փոխ դրամ կը խնդրէ: Ան մեզ կը ստիպէ որ «փոխատու» դառնանք, փոխ տանք: Երբեմն ալ մեր սիրածներէն մէկուն համար կ'ունենանք լաւ լուր մը անտելու առիթը, երջանիկօրէն կը դառնանք «Աւետա-տու»:

Բնաւ կասկած չունենանք որ բոլոր այս բառերը կան բառարաններուն մէջ: Եւ արդէն բառարանները «Ձեռնտու» են որպէսզի փարատեն մեր կասկածները կամ մեզի սորվեցնեն նոր բան ու գիտելիք: Իսկ այն թերթերը զորս մեզի նման խմբագիրները կը հրատարակեն ու ընթերցողները կը կարդան, անխտիր «լրատու» են, լուրեր տալու պարտականութիւնը ստանձնած են: Եւ մենք ալ, շատերու նման,

շատ կ'ուրախանանք երբ յանկարծ կը յայտնուի «Պարգեւատու» մը, որ պարգեւով մը մեզ պիտի վարձատրէ մեր ծառայութեան փոխարէն: Թերեւս «տու» յետադաս մասնիկով վերջացող բառերը այսքան են պայմանաւ որ որպէս վերջին բառ յիշենք «մուրատատու» բառը: Այս բառը անելի շատ գաղափարական գեղեցկութիւն ունի, քան թէ բառական: Մենք, այն օրէն ասդին երբ ժամադրուեցանք մեր ազգային ինքնութեան հետ, շատ յաճախ իմացանք Մշոյ «Մուրատատու» Ս. Կարապետ եկեղեցիին մասին: «Մուրատատու»: Մուրատ բառը անշուշտ զուտ հայկական չէ, բայց մենք հարիւր տոկոս հայկական կը նկատենք այս «Մուրատատու» բառը, որ մեր ուխտը կ'իրականացնէ, մեր փափաքներուն համար բարեխօս կ'ըլլայ, մեզի երջանկութիւն կը պարգեւէ: Մալխասեան բառարանը չունի այս

«Մուրատատու» բառը, բայց ունի «Մուրագատու» բառը: Անոր աչքին, ուրեմն, բառը «Մուրատ» չէ, այլ «Մուրագ» է: Սիսալ չէ: Մեր բարի գրականութիւնը յաճախ խօսած է «Մուրագ»ի մասին, ոչ թէ «Մուրատ»ի:

Իսկ ես, ամեն անգամ որ կ'արտասանուի «Մուրատ» բառը, կը տարուիմ անձնական յիշատակէ մը: Երիտասարդ տարիքէս սկսեալ, երբ ինկայ

գիրի ու մանաւանդ գիրքի պաշտամունքին մէջ, ամենէն ուժեղ երագս եղաւ օր մը տիրանալ տպարանի մը: Ա՛խ, եթէ տպարան մը ունենայի, պիտի կարենայի տպել ինչ գիրք որ պիտի ուզէի: Ասիկա կեանքիս «մուրատ»-ն էր: Եւ երբ օր մը հրաշքը պատահեցաւ ու առիթը ունեցայ տպարան մը հիմնելու, անվարան գայն կոչեցի «Մուրատ» տպարան:

Եթէ հայերէն լեզուի ուսուցիչ մը ըլլայի... Օ՛, յանկարծ կարծես հրաշքով կը յիշեմ ուրիշ բառ մըն ալ զոր մոռցած էի: Ուսուցիչ բառին հոմանիշն է ան՝ «Դասատու»: Դաս տուող:

Է՛հ, այո՛, եթէ հայերէն լեզուի «Դասատու» մը ըլլայի, աշակերտներուս սիրով ու համբերութեամբ պիտի պատմէի այս «տու» յետադաս մասնիկով շինուած բառերուն մասին եւ սակայն պիտի զգուշացնէի. -Տղաք, չըլլա՛յ որ ասոնց հետ շփոթէք «Հատու», «Կատու», «Ատու», «Ուրարտու» բառերուն հետ, որոնց մէջ «տու»-ն մեր վերեւ յիշածներուն հետ կապ չունի: Այս «տու»-ն ուրիշ «տու» է:

Թերեւս ուշիմ աշակերտ մը պիտի հարցնէր. -Պարոն, եթէ «տու»-ն տալ բառով շինուած է. «Առնել» բառով շինուած բառեր չունի՞նք:

-Ապրիս, պիտի պատասխանէի: Հարկաւ ունինք: Բայց շատ չեն: «Հոգե՛առ»: Գր՛առ»ում: Փոխ՛առ»ութիւն: Պաղ՛առ»ութիւն: Ուրիշներ կա՛ն: Կը դժուարանանք գտնելու: «Տու»-երը անելի շատ են քան «առ»-երը: Արդեօք «տալը» «առնել»-էն անելի՞ շատ կը սիրենք:

(Ազատ Օր)

Devenir citoyen de l'Arménie

par Varant Meguerditchian

La loi sur la double citoyenneté avait été introduite par le gouvernement arménien dans le but de freiner la diminution du nombre de ses citoyens. Cette loi qui est entrée en force en 2008, permet aux Arméniens qui quittent le pays à la recherche d'une meilleure vie, de ne pas renoncer à leur citoyenneté arménienne pour acquérir une nouvelle nationalité. En même temps, elle donne le droit aux Arméniens dont les ancêtres survivants du génocide avaient commencé une nouvelle vie dans un pays étranger, de devenir des citoyens d'Arménie tout en gardant les passeports de leur pays d'accueil.

Ma motivation pour l'acquisition de la citoyenneté arménienne repose sur mon droit d'être un citoyen de l'Etat-Nation d'Arménie et s'explique par l'histoire de mon grand-père.

Aharon Meguerdichian est né à Hasanbey, près de la ville d'Adana, sur la rive sud de la Méditerranée de la Turquie actuelle. Il avait sept ans lorsque les soldats de l'Empire ottoman rassemblèrent sa famille et les familles de ses amis dans le centre-ville. Hovsep, le père d'Aharon, fut séparé de sa famille comme tous les hommes de la ville. Les soldats attachèrent les mains de son père derrière son dos et mirent le feu à sa barbe alors qu'Aharon et son frère cadet Manassé, âgé de cinq ans, regardaient. Aharon, Manassé et leur mère Persapé, reçurent l'ordre de rejoindre la caravane des femmes, enfants et personnes âgées dans des marches forcées vers le Sud. Après quelques heures de marche, Aharon fut prié de courir le plus vite possible avec son frère Manassé. Cette fois, l'ordre ne venait plus des soldats, mais à travers la douce voix familière de sa mère. Aharon et Manassé obéirent à l'ordre: ils se mirent à courir de toutes leurs forces le long des chaînes de montagnes et au-delà, sans regarder en arrière ou se retourner, jusqu'à ce qu'ils se retrouvent seuls et "en sécurité".

En quelques heures, Aharon n'était plus un enfant; il était devenu le protecteur de Manassé. Aharon et Manassé eurent la chance de croiser des missionnaires danois, qui les embarquèrent à bord d'un bateau en direction d'un nouveau monde. Aharon et Manassé passèrent les dix années suivantes dans un orphelinat au Liban. Le voyage d'Aharon le conduisit d'Adana à Beyrouth, puis à Buenos Aires, à Marseille, retour à Beyrouth, enfin à Sydney, où il est décédé en 1985, entouré de sa famille.

Malgré son grand désir, Aharon n'a jamais eu la chance de devenir un citoyen actif de l'Etat arménien. Le seul document "arménien" qu'il n'a jamais eu était sa carte d'identité de *Near East Relief* délivrée par l'orphelinat. Moi, en revanche, j'ai cette possibilité. En devenant citoyen je ne deviendrai pas plus arménien certes, mais c'est un droit que je choisis d'exercer et une responsabilité que je choisis d'assumer.

Il n'est pas suffisant de se contenter du fait qu'il existe actuellement une Arménie indépendante. En tant que descendants des survivants du génocide, il est de notre devoir de nous assurer que l'Etat-nation arménien remplit son but de servir les besoins du

peuple arménien et de protéger ses droits. La citoyenneté arménienne procure aux Arméniens de la diaspora des droits légaux d'avoir leur mot à dire dans les affaires de l'Etat arménien. Les préoccupations par rapport aux politiques de l'Etat sur la santé, l'éducation, la protection sociale, le commerce, les infrastructures et les affaires étrangères peuvent être mieux soulevées par les citoyens.



Cela nous donne aussi le droit de mettre nos capacités, compétence et expertises au service de l'Arménie et de la représenter en tant que citoyens à part entière de l'Etat à tout moment et partout sur la scène internationale.

Ces objectifs devraient conduire les Arméniens de la diaspora à demander la citoyenneté arménienne et il est décevant de constater que seulement quelques 21'000 personnes en ont profité en 2013. Ce chiffre ne représente qu'une petite fraction de la diaspora et il est important qu'un plus grand nombre de personnes parmi nous obtiennent la citoyenneté arménienne.

Cependant, comme nous avons des responsabilités envers l'Etat arménien, ce dernier a aussi des responsabilités envers nous.

Nous lisons sur le site du ministère de la diaspora que «l'institut de la double citoyenneté est une nouveauté en Arménie et comme tout mécanisme, il doit être amélioré et simplifié» et qu'«il n'a pas pour but de créer des difficultés».

Une reconnaissance bienvenue certes; mais six ans après l'entrée en vigueur de la Loi sur la double citoyenneté, reconnaître la nature compliquée de la procédure n'est simplement pas suffisant. La reconnaissance implique responsabilité.

Mon parcours pour devenir citoyen d'Arménie a été marqué par quelques défis. J'ai dû faire un certain nombre d'allers-retours aux bureaux de l'administration et des services ministériels, y compris le ministère des Affaires étrangères et le service des passeports et des visas. Lors d'une de ces visites, j'ai même été prié de faire vérifier mes documents personnels par l'ambassade d'Arménie en Australie. Le fonctionnaire n'était visiblement pas au courant qu'il n'existait pas une représentation diplomatique arménienne en Australie. Néanmoins, ma demande a finalement été déposée en juillet 2013 et j'espère obtenir mon passeport lors de ma prochaine visite en Arménie cette année. >>>

Saison de la francophonie 2014 en Arménie

par Zariné Papikian

La population de l'Arménie étant plutôt homogène (98% d'Arméniens), elle se distingue par sa facilité d'apprentissage et de maîtrise des langues étrangères. De ce point de vue le français occupe une place importante. Suivent le russe et l'anglais.

Le français comporte un système de valeurs et un savoir-être qui vont au-delà d'un simple moyen de communication. Chaque année l'Arménie participe aux manifestations consacrées à la Journée Internationale de la Francophonie, fêtée le 20 mars. En 2014, elle organise plus de 400 manifestations culturelles, artistiques, éducatives et universitaires sur une période de plus de deux mois. La Saison de la Francophonie en Arménie a été inaugurée par le concert de la star française Patricia Kaas, qui a chanté le répertoire d'Edith Piaf.

Par le nombre des manifestations organisées cette année, l'Arménie dépasse tous les autres pays francophones.

Rappelons que l'Arménie a marqué des points dans le cadre de la Francophonie institutionnelle: depuis octobre 2012 elle est devenue membre de plein droit de l'Organisation Internationale de la Francophonie (OIF). A partir de septembre 2013, l'Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de la Francophonie en Arménie, M. Christian Ter-Stépanian a été nommé représentant permanent de l'Arménie auprès de l'OIF et préside actuellement le groupe des ambassadeurs francophones récemment créé.

Cela implique une coopération croissante avec les différentes institutions de la Francophonie institutionnelle: l'accueil des maires, membres de l'Association Internationale des Maires Francophones (AIMF); création d'un campus numérique francophone (CNF) par l'Agence Universitaire de la Francophonie (AUF) et de l'Association des femmes francophones (janvier 2014) à Erevan.

La spécificité de cette Saison francophone arménienne porte sur des événements à caractère économique: table ronde avec les membres de la famille Ricard sur l'expérience de Paul Ricard, groupe Pernod Ricard, organisée par l'Ambassade de France en Arménie et conférence et échange avec José Vouillamoz, sur l'origine, l'histoire et l'évolution du raisin de cuve, organisée par l'Ambassade de Suisse en Arménie. Par un pur hasard, les deux événements touchaient directement ou indirectement le domaine de la production des boissons alcoolisées. Selon José Vouillamoz, l'Arménie, cette terre potentiellement propice mais encore peu exploitée dans ce domaine, serait avec l'Anatolie du Sud-est et la Géorgie un berceau de domestication du raisin de cuve. Espérons

que les Saisons francophones suivantes seront marquées par un plus grand nombre d'événements de portée économique qui pourraient contribuer à l'échange d'expérience dans différents domaines et, pourquoi pas, aboutir à de nouvelles coopérations.

La Saison 2014 n'a pas manqué de manifestations encourageant la diversité culturelle et l'échange entre les pays francophones. Ainsi fin avril 2014, l'Organisation Internationale de la Francophonie et le Ministère des Affaires étrangères de la République d'Arménie ont fait venir l'un des lauréats des Jeux de la Francophonie 2013 à Nice, le conteur et musicien camerounais Stéphane Alima Mbarga, qui s'est produit en Arménie à trois reprises. L'organisateur du séjour et des productions de l'artiste camerounais était la Fondation Humanitaire Suisse KASA, qui elle aussi soutient la promotion de la diversité culturelle.

Le programme de la Saison francophone suivante est encore en préparation et toutes vos propositions et suggestions concernant des manifestations sont les bienvenues.

Ndlr: Zariné Papikian est la responsable de KASA pour la Francophonie

Devenir citoyen d'Arménie

➤➤➤ Il existe à travers le monde, selon les estimations, dix millions de personnes qui s'identifient en tant qu'Arméniens alors que seulement un peu plus de trois millions détiennent la citoyenneté arménienne. L'Arménie devrait simplifier la procédure de citoyenneté* et recruter activement des candidats. Elle devrait le faire pour les encourager à contribuer au développement de la société arménienne et à l'édification de la nation dans les domaines des sciences, des arts, des sports ainsi que sur la scène politique. Elle devrait le faire dans l'intérêt de la sécurité et de la prospérité de la nation.

Il est évident qu'un Etat qui compte dix millions de citoyens actifs a une influence nettement supérieure à celle d'un Etat de seulement trois millions.

V.M.

(Article paru dans *Armenian Weekly*, traduit de l'anglais par Artzakank)

(*) *Ndlr: La procédure est simple à travers les services consulaires des ambassades d'Arménie dans les pays où celles-ci sont présentes.*

PREMAT S.A.
IMPORT - EXPORT
 9, RUE DES ALPES
 TEL. 022 731 69 35
 CH - 1201 GENEVE


aratours
 ARATOURS Travel Services
 Tél.: +41 26 322 7777
 Fax: +41 26 322 7767
 E-mail: info@aratours.travel
 Web: www.aratours.travel

ARMENIE
GEORGIE
IRAN
UKRAINE
ASIE CENTRALE

Voyages culturels
 Voyages nature
 Voyages thématiques
 Appartements à louer
 Service de transport
 Service de traduction

...voyager différemment...

«Դերսիմում ապրում են մարդիկ, ովքեր իրենց երազներում ապրեցնում են երևանը...». Միհրան Փրկիչ

Լուսինե Աբրահամյան

Միհրան Փրկիչ... Դերսիմում ծնուած մարդու անուն-ազգանունը հայկական ինքնութեան առաջին «վկայութիւնն» է, երբ մկրտուեց ու որոշեց վերագտնել ինքն իրեն:

Միհրանը՝ իր հայ վարպետի, իսկ Փրկիչը իրենց գիւղի անունն է: Հետագայում է պարզել միայն, թէ ինչ է նշանակում: Ասում է՝ ուրեմն պատահական չէր...

Պատահական չէ նաև նրա այցը Հայաստան. «4 տարի առաջ սկսեցինք մի աշխատանք, որը շարունակելու համար երևանում եմ: Այստեղ եմ նաև, որպէսզի հայերեն սովորեմ:



Հանդիպեցի նաև ՀՀ սփիւռքի նախարար Հրանուշ Յակոբեանի հետ: Պատմեցի դերսիմահայութեան խնդիրներից, խօսեցի մեր ծրագրերի մասին: Նախարարին առաջարկեց մասնակցել նախարարութեան կողմից կազմակերպուող առաջիկայ ծրագրերին», - պատմում է Միհրան Փրկիչը:

Հայաստան այցի նպատակը նաև Դերսիմի և երևանի միջև յարաբերութիւններ հաստատելն է.

«Ցանկանում ենք մի գրասենեակ հիմնել, որպէսզի դերսիմցի երիտասարդները կարողանան Հայաստան այցելել, ծանօթանան պատմամշակութային վայրերին: Եթէ յարմար լինի, ապա այստեղ նրանց համար նաև հայոց լեզուի դասընթացներ կը կազմակերպենք կամ այստեղից դասախօս կը տանենք և դասընթացները Դերսիմում կ'անցկացնենք:

Ցանկացողներ շատ կան: Դերսիմում ապրում են մարդիկ, ովքեր իրենց երազներում ապրեցնում են երևանը,- առաջիկայ ծրագրերի մասին է պատմում Միհրան Փրկիչն ու շարունակում արդէն իր պատմութիւնը: - Դեռ փոքր տարիքից գիտէի, որ մենք հայ ենք, սակայն բացայայտ չէինք խօսում այդ մասին և չէինք ապրում որպէս հայեր:

Բայց այդ ամէնը երկար ժամանակ թաքցնել հնարաւոր չի լինում: Ապրում էինք «թաքնուելով» ու «թաքցնելով», սակայն երբ Հայոց ցեղասպանութեան գիտակցութիւնն արթնացաւ, և յատկապէս Հրանտ Դիմի սպանութիւնից յետոյ մտածեցինք, որ մեր արմատներին վերադառնալն արդէն անխուսափելի է: Քաջութեամբ դա ի յայտ բերեցինք և այդպէս էլ պիտի շարունակենք»:

Արդէն 5-րդ անգամ է Հայաստանում: Իսկ առաջին այցելութիւնը չի մոռանայ երբեք. «Առաջին անգամ երբ եկայ, տարիներ ի վեր ճնշուած զգացմունքներ

ի յայտ եկան. ամէն մի հայի, ում տեսնում էի, ինձանից մէկն էի ընդունում: Երբ առաջին անգամ տեսայ երևանի հրաշալի շէնքերը, կառոյցները, գեղեցիկ փողոցները, շատ էի ազդուել: Հիմա այդ ամէնն ինձ շատ հարազատ է ու շատ սիրելի:

Ու ամէն անգամ երբ Հայաստան անունն եմ լսում, յիշում եմ նախևառաջ Ցեղասպանութիւնը: Յիշում եմ Ցեղասպանութեան հետևանքով աշխարհի չորս կողմերում սփռուած մարդկանց, ովքեր մի երկիր ունեն, և ապահովութիւն, հանգստութիւն կարող են զգալ միմիայն այդ երկրում: Այդ պատճառով շատ եմ սիրում Հայաստանը: Հայաստանի գոյութիւնը մեզ թւեր է տալիս, ու այսօր արդէն ոչ մի խնդրի մասին այլևս չենք մտածում: Եթէ անգամ որևէ խնդիր առաջանայ, չպետք է կարևորութիւն տալ: Արդէն հրամայական է դարձել, որ մենք պետք է վերադառնանք մեր ինքնութեանը: Ինձ այլևս ոչինչ չի հետաքրքրում: Ինչ էլ որ լինի, ես պետք է անեմ այն, ինչ ուզում եմ»:

Իսկ ի՞նչ ենք ուզում, ո՞րն է անելիքը... Թերևս այս հարցի շուրջ համակարծիք են երևանում, Դերսիմում, Ամերիկայում և այլուր ապրող, հայերեն խօսող և հայերեն չիմացող մարդիկ. «Գիտեք, Արևմտեան Հայաստանի կարօտը բոլորն են զգում: Թէև այսօր մարդիկ այստեղ են ապրում, բայց իրենց պապերի ծնուած հողերի վրայ է իրենց միտքը: Սա մի բաց վերք է մեզ համար: Քանի դեռ այս խնդիրը մարդկային ձևով չի լուծուել, Ցեղասպանութիւն իրագործողները քանի դեռ մեզանից ներողութիւն չեն խնդրել, մենք մեր պայքարը շարունակելու ենք: Ես հաւատում եմ, որ այս կերպ մտածող հարիւրաւոր, հազարաւոր հայեր դեռ կան Թուրքիայում, և մենք այդ խնդիրը լուծելու ենք:

Արևմտեան Հայաստանում մարդուն իր արմատներին կապողը հողն է: Անգամ եթէ մենք ինչ-որ պակասութիւն զգանք, մենք մեր հողերի վրայ ենք, հողի կարօտը չենք զգում: Սակայն այստեղ ամէն մարդ հողի կարօտ է քաշում: Քանի դեռ «այստեղը» և «այնտեղը» չենք միացրել, փոխադարձաբար այս ցաւով պետք է ապրենք»:

Հայերն Այսօր

Sous le haut patronage de l'Ambassade de la République d'Arménie en Suisse et l'Ambassadeur Monsieur Charles Aznavour

Récital
de
SERGEI BABAYAN

Serge Prokofiev
Vladimir Ryabov
Fantaisie en do mineur à la mémoire de Maria Yudina Op. 21
Frédéric Chopin

Vendredi 20 juin, à 20h
Casino de Montbenon - Salle Paderewski
Lausanne

Commémoration de l'«IKIZA» à Lausanne

Le 29 avril 2014, une trentaine de membres de l'Association Ubuntu-Action étaient réunis au Centre Œcuménique du Bois-Gentil de Lausanne pour commémorer le premier génocide en Afrique des Grands lacs commis dans le silence contre les Hutus de Burundi en 1972. En effet, le régime militaire de l'époque, dirigé par le capitaine Michel Micombero a orchestré les arrestations, l'exécution et la disparition des hommes et des femmes de tous âges, dont l'unique crime était d'être né de l'ethnie hutue. Des centaines de milliers d'innocents, dont la mémoire est savamment occultée, reposent dans des fosses communes. Les chiffres varient selon les sources entre 300 000 et 500 000 morts et près d'un million de réfugiés errant au Zaïre (RDC Congo), en Tanzanie et au Rwanda.



Dans la petite chapelle, après une émouvante cérémonie de recueillement menée par le théologien laïc Roger Mburente, les participants allument à tour de rôle 42 bougies placées sur l'autel, pour chaque année passée depuis l'«Ikiza», un terme populaire, signifiant «grande calamité ou fléau» en kirundi, employé par les Burundais. Quelle ressemblance frappante avec le «Medz Yeghern» utilisé dans la littérature arménienne pour désigner le génocide de 1915 !

En ce jour de deuil, je suis invitée à présenter un exposé sur le génocide des Arméniens à une poignée de survivants ou de descendants de survivants, pour la plupart témoins directs de ce qui est arrivé à leurs proches. Je n'ose pas imaginer ce qu'ils ont dû vivre ... Je vois des dizaines de feuilles posées sur plusieurs tables avec des tableaux contenant les noms de centaines de victimes, leur profession, lieu de résidence ainsi que les noms des bourreaux, dont certains sont toujours en vie. Par ce douloureux travail de mémoire de longue haleine, l'Association Ubuntu-Action mène son combat visant à tirer de l'oubli ces morts sans sépulture, victimes de la barbarie.

Zohrab Mnatsakanyan nommé représentant permanent auprès des Nations Unies à New York



Le 22 avril 2014, le président Serzh Sargsyan a signé un décret en nommant Zohrab Mnatsakanyan nouveau représentant permanent de la République d'Arménie auprès des Nations Unies.

Z. Mnatsakanyan est né le 2 mars 1966 à Erevan. Diplômé de l'Institut étatique des relations internationales de Moscou et de Victoria University de Manchester, il a été premier secrétaire de l'Ambassade de la République d'Arménie en Grande-Bretagne et au Vatican (1993-1997), représentant permanent de la République d'Arménie auprès des Nations Unies et des organisations internationales à Genève et ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de la République d'Arménie en Suisse (2002-2008) ainsi que représentant permanent de la République d'Arménie près du Conseil de l'Europe (2008-2011). Avant sa dernière nomination M. Mnatsakanyan occupait le poste de Ministre adjoint des affaires étrangères.

Les questions qui me sont posées ont pour objet notamment le négationnisme et les moyens de le combattre. Eclipsé dans l'opinion publique internationale par le génocide rwandais survenu en 1994 et largement médiatisé, le génocide des Hutus de Burundi en 1972 n'est toujours pas reconnu et la lutte pour la reconnaissance et la justice s'annonce longue et ardue.

La soirée continue autour d'une verrée conviviale, accompagnée de spécialités burundaises. Les échanges sur les expériences vécues et la similitude des ressentis sont fort enrichissants. Il est vrai que les plaies sont encore ouvertes, mais cela n'a pas empêché mes hôtes burundaises d'assister à cette commémoration, revêtues de leur habit traditionnel, qui donne une touche festive à la soirée. Ne serait-ce pas une belle façon de montrer la détermination des survivants à se reconstruire et à continuer le combat pour la justice sans relâche?

M.S.

Nettoyages

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
CH - 1217 Meyrin

Zaré KURKDJIAN

Tél. 022 785 01 85 - Fax 022 980 02 37 - E-mail: big-net@big-net.ch



Imprimerie La Sirène

2 bis, rue Baylon - CH-1227 Carouge
Tél. +41 22 300 19 39 - Fax +41 22 300 21 66
imprimerie.sirene@bluewin.ch

COMMUNICATIONS

NAISSANCES

Tatevik Kotcharian et **Jean-Philippe Briatte** ont la joie d'annoncer la naissance de leur fils **Léon Spartak** le 29 mars 2014 à Buenos Aires (Argentine).

Toutes nos félicitations aux heureux parents.

DECES

Mme Astrig Marandjian, grand-mère d'Astrig Marandjian Lapeyre, survenu le 24 avril 2014 à Erevan.

Dr. Bared Minassian, survenu le 24 avril 2014 à Saint-Julien en Genevois (France).

Toutes nos condoléances aux familles

DONS**Pour Artzakank-Echo**

A la mémoire de M. Masis Alyanak

Mme Etyl Alyanak CHF 300.-

Remerciements chaleureux de la part du comité d'Artzakank-Echo

Գերմանախօս Չուիցերիոյ եւ Նեոշաթլի
Եկեղեցական արարողութեանց Ժամանակացոյց

Messes arméniennes en
Suisse alémanique et à Neuchâtel

Թուական Date	Ժամ Heure	Վայր Lieu	Հասցե Adresse
18.05.2014	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
25.05.2014	13 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
01.06.2014	11 00	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
15.06.2014	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
22.06.2014	13 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
29.06.2014	14 00	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhausen SH
06.07.2014	13 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
13.07.2014	13 00	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH

www.armenische-kirche.ch
Pfr. Shnork Tchekidjian Tel: 079/704 74 87
E-mail: dershnork@hispeed.ch

IMPORTANT !

Demier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro : **15 juin 2014**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

ԱՐԶԱԿԱՆԳ **ARTZAKANK - ECHO**

Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19
Responsable de la publication :
Maral Simsar-Tonbazian
Tél : 022 700 36 85
Courriel : artzakank@worldcom.ch

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): de 10h à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition. Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois), de 14h30 à 16h30, à l'Ecole Topalian, cours de langue arménienne, **pour adultes et adolescents** (à partir de 12 ans). Préparation du programme de l'option arménien du baccalauréat français. Un minimum de connaissance en arménien (écriture et lecture) requise. Cours dispensés par M. Mateos Eblighatian. Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 selon les niveaux. Renseignements & inscriptions: christinesedef@hotmail.com.

Tous les mercredis et vendredis : de 19h00 à 21h00, cours d'arménien occidental dispensés par le Rév. Père Goossan Aljanian, dans la salle du Diocèse arménien de Suisse, 3 Place des Vingt-Deux-Cantons, à proximité de la Gare Cornavin. Renseignements auprès de Père Goossan : 022 731 37 15 / 076 265 37 79.

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

Un samedi sur deux : de 10h à 12h, cours d'échecs de l'Ecole et club d'échecs Topalian, pour enfants et adolescents de 6 à 15 ans, au Centre Arménien Hagop D. Topalian, à Genève.

CONCERT**Dvorák**

Concerto pour violoncelle
Symphonie du Nouveau Monde

François Guye, violoncelle
Luc Baghdassarian, direction
Orchestre de Ribaupierre

Samedi, 24 mai 2014 à 20h30
Victoria Hall, Genève

www.concertus.ch

La Fondation SEMRA^{plus} propose:

Le vendredi 23 mai 2014 à 18h00
à l'Aula du Collège St-Charles de Porrentruy

en présence du Professeur Ara Babloyan

Projection de films réalisés par
Jacques Daucourt

"Découvert du centre pédiatrique unifié Arabkir"
"Commémoration du 25e anniversaire
de la collaboration avec le centre Arabkir"
"Pour toi Arménie, chronique d'un voyage"



ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch ; www.centre-armenien-geneve.ch

No. 10

Rédaction: Maral Wurry & Mise en page: Ani Eblighatian

Այսու կը յայտնեք թէ Տիկին **Յասմիկ Մելիքեթեանը**, 2001 թուականէն սկսեալ պաշտօնավարած է հայապահպանման սուրբ աշխատանքով մեր հայ գաղութի Թօփալեան վարժարանէն ներս, որպէս մանկավարժ ուսուցչուհի մատղաշ սերունդին: Կեանքի եւ ընտանեկան պայմանները պատճառ հանդիսացան, որ ան հեռանայ դպրոցի ծառայութենէն: Տարիներու ընթացքին, Տիկին Յասմիկը իր համբերութեամբ եւ սիրով կրցաւ փոխանցել հայեցի լեզուն եւ ոգին, որպէսզի հայ փոքրիկները շարունակեն ստանալ եւ փոխանցել իրենց հայկական մշակոյթն ու գիտելիքները: Եւ այսպէս, տասնեակ հայորդիք օգտուեցան իր ծառայութենէն, որոնք իրեն երախտապարտ են: Թօփալեան հիմնարկի եւ դպրոցի կազմը կը ցաւի Տիկին Յասմիկի բացակայութեան, մաղթելով քաջառողջ եւ ուրախ ընթացք եւ կորանոր սիրանքներ իր կեանքին մէջ: Այժմ Տիկին Պէթի Էպլիդաթեանը ստանցնած է դասարանը:

Par la présente, nous vous annonçons le départ de **Hasmik Melikestian**, enseignante depuis 2001 de la classe des tous petits du jardin d'enfants, au sein de l'école Topalian. Hasmik a pris cette décision après une mure et une très longue réflexion, afin de s'occuper de sa famille qui s'agrandit et d'elle-même. Hasmik, par son savoir-faire, sa patience et surtout son dévouement auprès des enfants, a su transmettre durant ces treize années son amour pour la langue et la culture arménienne à ces nombreux élèves. Le comité de la Fondation Topalian ainsi que celui de l'école Topalian ont accepté sa décision de quitter l'enseignement avec un très grand regret. Ils lui souhaitent tous le bonheur et la réussite, Cependant, Madame Betty Eblighatian arrivée récemment de Syrie, riche par son expérience d'enseignante auprès des enfants dans son pays s'est portée volontaire pour prendre en charge la classe du Jardin d'enfants.

Daratekhik : Mercredi 9 avril à l'école Topalian nous avons célébré une fête traditionnelle chez les Arméniens: « DARATEKHIK ». Daratekhik se prépare avant Pâques. Elèves et enseignantes fabriquent une pâte puis quand celle-ci est prête

Un morceau est distribué à chaque élève. Chacun fait la première lettre de son prénom (en arménien). Pendant que les gâteaux cuisent, les élèves confectionnent une carte de Pâques pour accompagner les sachets de gâteaux. Quand le tout est prêt, les élèves, contents, partagent ensemble et ramènent les délices à la maison.

Agathe Wurry



Տառաթխիկը

Հորեքշաբթի Ապրիլ 9-ին, Թօփալեան վարժարանը տօնեց Տառաթխիկը: Ուսուցչուհիները եւ աշակերտները խմորը շաղեցին, ամէն մէկս շինեց իր անունին առաջին տառը: Չատկուայ բացիկներ ալ պատրաստեցինք մեր ծնողները շնորհաւորելու համար:

Բոլորս տուն գացինք ուրախ եւ զուարթ մեր պատրաստած կարկանդակներով:

Մարի Վիլրի

Slalom de ski de l'École Topalian le 23/03/2014



La musique arménienne retentissait sur les pistes, les participants dès leur arrivée étaient agréablement surpris par cette ambiance chaleureuse. Une piste de ski étant

réservée spécialement pour le slalom, les skieurs sont répartis en trois groupes selon l'âge. Les gagnants dans chaque catégorie sont: Marie Wurry avec 37.80 s, Sevan Stepanian 35.99 s, Alexandre WURRY 42.70 s. Tous les présents ont partagé le repas de midi dans la salle hors sac. Tous les enfants ont reçu un lot de consolation. Rendez – vous à l'année prochaine.

Dates à retenir :

Fête champêtre de l'école Topalian
le 22 juin 2014



U.A.S.

Հովիցերահայ Միություն Union Arménienne de Suisse

APRÈS-MIDI ARCHÉOLOGIQUE DE L'UAS

Dimanche 13 avril 2014, au Centre Arménien de Troinex, nous avons pu participer à une après-midi sur l'archéologie présentée par Ani Eblighatian et Armenuhi Magarditchian. Parmi environ 40 personnes présentes, se trouvaient quelques culottes courtes et adolescents avides de se former sur le sujet fort intéressant. Tout au long de la présentation bilingue arménien/français, les présentatrices nous ont posé des questions telles que «Qu'est-ce que l'archéologie?» ou «Que cherche l'archéologue?» et après avoir récolté des réponses, les deux expertes ont fait des synthèses. Cette façon ludique de procéder, agrémentée de belles images et beaucoup d'exemples de sites en Arménie et ailleurs, a ravi les auditeurs attentionnés. La présentation a été suivie par deux ateliers pratiques de céramique d'une part, et d'initiation à l'écriture cunéiforme d'autre part, auxquels ont participé petits et grands. **P.S.**



JEUX INTERCOMMUNAUTAIRES ARMÉNIENS DE BARCELONE

La 20ème édition des jeux intercommunautaires arméniens s'est déroulée cette année en Espagne, à Barcelone. Des joueurs de plus de 12 pays sont entrés en compétition dans une ambiance festive, rythmée au son du dhol tout au long du weekend. Pour la première fois, des équipes de Moscou et d'Estonie ont rejoint l'évènement. UAS Genève est reparti avec 4 coupes grâce à Gariné Magarditchian pour la deuxième place en badminton féminin, Lerna Bagdjian pour la troisième place au backgammon, et Christophe Kurkdjian pour la première et deuxième place en badminton masculin et ping-pong respectivement. **L.B.**



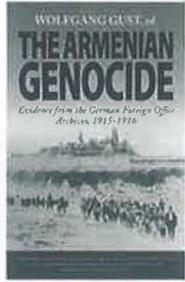
24 AVRIL 2014

En présence de plus d'une centaine de personnes, l'Union Arménienne de Suisse et des associations arméniennes ont organisé ensemble la commémoration du 99e anniversaire du génocide des Arméniens. Après la messe de requiem et hommage aux victimes devant le monument commémoratif (Khatchkar), les participants ont pu entendre le discours des représentants de la communauté ainsi que l'ambassade de la République d'Arménie. La jeunesse a occupé une place importante dans la commémoration de cette année avec un message particulier et fort prononcé par Christophe Kurkdjian suivi de récitations de poésies par Alik Garibian et Sévane Haroutunian qui ont fortement impressionné l'assistance. La soirée a continué par la projection du documentaire de Suzanne Khardalian, « les tatouages de ma Grand-mère » et s'est terminée par la bénédiction du madagh par le très Révérend Père Goussan Aldjanian.



Յրատարակուել է Վոլֆգանգ Գուստի «Յայոց ցեղասպանութիւնը. ապացոյցներ Գերմանիայի արտգործնախարարութեան արխիւից, 1915-1916թթ.» գրքի անգլերէն թարգմանութիւնը

Տորոնտոյի (Կանադա) Չօրեան ինստիտուտը հրատարակել է «Յայոց ցեղասպանութիւնը. Ապացոյցներ Գերմանիայի արտգործնախարարութեան արխիւից, 1915-1916թթ.» գրքի անգլերէն տարբերակը:



Գիրքը պարունակում է հարիւրաւոր նամակներ, հեռագրեր ու զեկոյցներ, որոնք Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին Օսմանեան կայսրութիւնում գտնուող գերմանացի պաշտօնեաներն ուղարկել են իրենց երկրի արտգործնախարարութեանը: Այս փաստաթղթերն անհերքելի փաստեր են ներկայացնում Ցեղասպանութիւնն իրագործելու երիտօրութրի մտադրութեան և դրա մասին գերմանական պաշտօնեաների տեղեակ ու յանցակից լինելու վերաբերեալ:

Այդ փաստաթղթերի բացառիկ կարևորութիւնը կայանում է նրանում, որ միայն գերմանացի դիւանագետները և զինուորական պաշտօնեաները կարող էին Առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին առանց գրաքննութեան զեկոյցներ ուղարկել Թուրքիայից:

Ամերիկացիներից բացի, որոնք մինչև 1917 թուականի ապրիլի 6-ը չէզոք դիրք էին գրաւում Առաջին համաշխարհային պատերազմում, գերմանացի դիւանագետներն ու նրանց իրազեկիչները՝ Բաղդադի երկաթուղու ներկայացուցիչները և աշխատակիցները, Ցեղասպանութեան ամենակարևոր ոչ հայ ակնատեսներն էին: Բացառապէս ներքին օգտագործման համար նախատեսուած փաստաթղթերը, որոնք ենթակա չէին հրատարակման, աչքի են ընկնում իրենց անաչառութեամբ ու անկեղծութեամբ: Նոյնիսկ որպէս Օսմանեան կայսրութեան դաշնակիցներ գերմանացի պաշտօնեաները բարոյական և քաղաքական պատճառներով պարտաւորուած էին համարում իրենց՝ յայտնել հայերի դէմ կատարուող վայրագութիւնների մասին:

Գերմանացի լրագրող, պատմաբան և թարգմանիչ Վոլֆգանգ Գուստը, ով կազմել և խմբագրել է գիրքը, խօսելով գիրքը ստեղծելու մասին, պատմել է, թէ ինչպէս է ցնցուել՝ տեղեկանալով, որ Գերմանիան լուռ է մնացել Եւրոպայի ծայրում զանգուածային սպանութիւնների իրականացման ժամանակ: «Այս ցեղասպանութիւնը գերմանացիները ոչ ծրագրել են, ոչ էլ իրականացրել, սակայն այն թոյլ է տրուել նրանց կողմից: Կայսերական Գերմանիան երիտօրութրի ամենամօտ դաշնակիցն էր և նրանց հետ ուներ ռազմական պաշտօնական դաշինք: Յարցից հարց է առաջանում. Արդե՞ք կայսերական Գերմանիան գործող ուժ էր հայերի Ցեղասպանութեան ժամանակ կամ, միգուցէ, այդ մտքի հեղինակն էր, ինչպէս պնդում են գերմանացի շատ պատմաբանները», - նշում է Գուստը: >>>

Թուրքիայի պետական լրատուական գործակալութիւնն Անիի պատմութիւնից ջնջում է հայերի հետքը



Թուրքիայի պետական «Անադոլու» լրատուական գործակալութիւնը պատմական կեղծուած փաստերով լուրեր է տարածում: Խնդրին անդրադարձել է թուրքական «Դեմոկրատ հաբեր» լրատուական կայքը՝ նշելով, որ «Անադոլու»-ն հայոց միջնադարեան մայրաքաղաք Անիի պատմութիւնից ջնջում է հայկական ինքնութեան հետքերը:

«Անիի մասին գործակալութեան հաղորդած տեղեկութիւնների համաձայն՝ շուրջ 7 հազարամեայ պատմութիւն ունեցող այդ քաղաքի առաջին բնակիչները իբր եղել են սկիւթական ծագման թուրքերը (Saka Türkler), իսկ քաղաքի ամենանշանաւոր կոթողներն էլ մզկիթներն են», - ընգծում է «Դեմոկրատ հաբեր»-ը: Լրատուամիջոցը յիշեցնում է, որ 2008-ին Թուրքիայի մշակոյթի նախարարութիւնը, ստեղծելով Անիի մասին ծանուցող բովանդակութեամբ ինտերնետային կայք, խուսափել է «հայ» բառի գործածումից: Եւ ահա 6 տարի անց փաստօրէն նոյն բանն անում է «Անադոլու»-ն, երբ իր բաժանորդներին Անիի մասին լրատութիւն տրամադրելիս շրջանցում է «հայ» բառը: Անիի մասին պատմող «Անադոլու»-ի լուրի մէջ ամէն ինչ ու ամենքը կան բացի հայերից: Յիշատակում է սասանեանների, բիւզանդացիների, վրացիների, կարա-կոյունլուների, աք-կոյունլուների, օսմանցիների և ռուսների մասին, բայց ոչ՝ հայերի: Նոյնիսկ Բագրատունեաց դինաստիայի (հարստութեան) մասին յիշատակող հատուածներում չի նշուում, որ այդ դինաստիայի ներկայացուցիչները հայեր են եղել:

Նախորդ տարի 23.730 զբօսաշրջիկների այցելութեանն արժանացած Անիի աւերակների մասին խօսող Թուրքիայի մշակոյթի և զբօսաշրջութեան նախարարութեան Կարսի Նահանգային վարչութեան ղեկավար Յաքան Դողանայը նոյնպէս բառ անգամ չի ասում հայերի թողած պատմական հետքերի մասին: Փոխարէնը նշել է, որ Անին իր միջնադարեան ճարտարապետութեան կոթողներով մեծարժէք է և զբօսաշրջութեան զարգացման տեսանկիւնից խիստ գրաւիչ:

(Ermenihaber.am)

Mémoire et Justice

En solidarité avec la communauté tutsie, l'UAS participe chaque année à la commémoration du génocide des Tutsis au Rwanda en 1994. Cette année, le 12 avril, dans le cadre de 20ème anniversaire de cette triste date, Astrig Marandjian, membre du comité de l'UAS, s'est adressée à la communauté tutsie en présence du chargé d'affaires de l'ambassade du Rwanda en Suisse, les représentants de la communauté juive, journalistes étrangers, rescapés et familles de victimes.

**Ils sont tombés sans trop savoir pourquoi
Hommes, femmes et enfants qui ne voulaient que vivre
Avec des gestes lourds comme des hommes ivres
Mutilés, massacrés les yeux ouverts d'effroi
Ils sont tombés en invoquant leur Dieu
Au seuil de leur église ou le pas de leur porte
En troupes de désert titubant en cohorte
Terrassés par la soif, la faim, le fer, le feu...**

Excellence, Mesdames et Messieurs,

Ces paroles de la chanson de Charles Aznavour, notre ambassadeur d'Arménie en Suisse, sont dédiées au génocide arménien de 1915 et c'est là où nous voyons l'universalité des atrocités humaines. Qui peut voir une différence dans ces images horribles s'il s'agit des Arméniens, Juifs, Tutsis ou Bosniaques ?

Aznavour, fils de rescapés du génocide, un artiste mondialement connu et reconnu, a fait de la cause arménienne son flambeau qu'il porte jusqu'à aujourd'hui. Car nul ne peut laisser croire qu'un crime contre l'humanité peut rester impuni, qu'une raison quelconque peut dédouaner les bourreaux de leurs responsabilités. Ils doivent être punis et demander pardon. C'est indispensable pour les victimes et salutaire aussi pour les coupables.

Le tabou du génocide arménien hante la société turque. Les intellectuels turcs se mobilisent pour influencer leur gouvernement afin d'assumer leur histoire et les responsabilités passées. Espérons qu'en 2015, dans le cadre des célébrations du centième anniversaire du génocide arménien, le gouvernement turc fera un geste politique fort dans le sens de la reconnaissance de ce génocide.

Vous aussi vous êtes dans la symbolique des 100 jours. 100 jours pour exterminer un peuple pour leur appartenance ethnique. Mais c'est ça le miracle de la vie. Vous êtes toujours là, porte-parole de vos morts qui attendent la paix dans les mille collines du Rwanda. Vous, comme nous, vous êtes plus forts, votre force est centuplée grâce à l'énergie de ceux qui sont morts et qui ont emporté avec eux tous leurs projets et rêves.

Vous, comme nous, vous constituez une diaspora forte, unie, pour une cause et autour d'un slogan : plus jamais de génocide.

Votre jeunesse, comme la nôtre, est là, en quête de cohérence: d'un côté elle crie justice et de l'autre côté elle a envie de tourner la page. Se reconstruire avec le pouvoir de pardonner, si le pardon est demandé. Je ne vois pas de haine dans vos yeux, mais juste une immense soif de justice. Et nous partageons totalement cet état d'esprit.

Si le monde avait reconnu la gravité du génocide 1915, il n'y aurait peut-être pas eu de Shoa. Pourquoi devons-

nous donner raison à Hitler qui a cyniquement prédit : «Qui se souvient encore du massacre des Arméniens»? Pourquoi cette impuissance de la communauté internationale qui est restée paralysée face à des horreurs indicibles? Ce n'est pas seulement du passé, cela s'est reproduit par la suite et les Tutsis du Rwanda en ont payé le prix fort, de leur sang et de celui de leurs enfants. Et en ce moment même en Syrie, les minorités notamment les Arméniens depuis plus de deux ans sont pris en otages dans une guerre civile toujours plus meurtrière.

C'est pour cela que nous, les associations, nous devons faire entendre notre voix pour alarmer le public de la situation et pour prévenir toute atrocité. Nous devons être main dans la main dans nos manifestations, et dans nos commémorations. Main dans la main nous construisons la mémoire collective pour veiller les uns sur les autres, car pour demain, rien n'est acquis mais tout est à reconstruire. Reconstruire une maison commune, un vivre ensemble en voisinage avec nos ennemis d'antan.

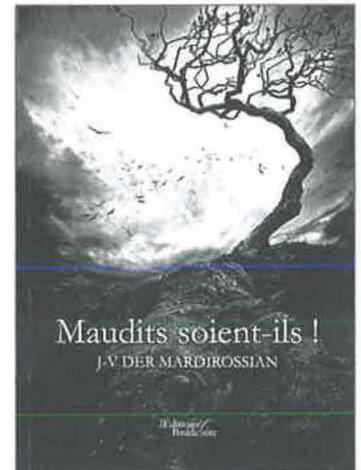
Et un beau jour, j'aimerais aller me recueillir dans votre beau pays, rendre hommage à vos morts sans sépulture et chuchoter «ցաղդ տանել» – une expression populaire arménienne qui veut dire «laisse-moi emporter ta douleur».

Livre reçu

Maudits soient-ils! J-V Der Mardirossian

Parue aux Editions Baudelaire, cette biographie romancée raconte l'histoire du premier génocide du XX^e siècle à travers la vie d'un jeune couple.

J-V Der Mardirossian brosse le portrait d'Anna, Bédros et Akabi. Leurs voix s'élèvent à nouveau dans l'air pesant d'une Arménie disparue. Animé par la volonté de transmettre, il redonne vie aux mots, retranscrivant avec une justesse et une émotion infinies l'histoire de ses aïeux.



Un ouvrage empreint d'une grande sensibilité, au plus près des faits. Un témoignage essentiel, à la veille du centenaire du génocide arménien. L'auteur restitue fidèlement ce qu'il a entendu auprès de sa grand-mère : un témoignage qu'il devait à ses grands-parents.

Jean-Varoujean Der Mardirossian, petit-fils de rescapés du génocide des Arméniens, est né à Lyon durant la Seconde Guerre mondiale, alors que son père est à Vichy pour le Service du travail obligatoire. Il est tiraillé, tout au long de sa vie, entre l'attachement à ses racines arméniennes et son intégration à la population française. Les moments forts qui ont jalonné sa vie ont accru cette singularité et ce mélange de deux cultures.